

**KRISTOVA LÁSKA CENTRUM KŇAZSKÉHO
ŽIVOTA**

PODEĽA SVÄTEJ KATARÍNY SIENSKEJ

Br. François-Marie L  thel ocd
Profesor dogmatickej a spiritu  lnej teol  gie
na fakulte in  titutu Terezi  num

V Diele sv. Kataríny Sienskej, Učiteľky Cirkvi, nájdeme veľmi bohaté učenie o našej téme: *Kristova láska centrum kňazského života*. Aby sme mohli do hĺbky prijať toto učenie, musíme si v krátkosti pripomenúť cirkevný kontext Kataríninho života, ako aj niektoré základné charakteristiky jej teológie.

Katarína sa narodila v roku 1347 a zomrela v roku 1380: jej život je dosť krátky, 33 rokov, ako Ježišov život. Je to život intenzívne prežívaný vo zvlášť dramatickej chvíli dejín Cirkvi. Stačí spomenúť najtragickejšiu udalosť: veľká západná schizma, ktorá vypukne v roku 1378. Takmer 40 rokov, až do roku 1417, budú naraz dvaja pápeži (na konci dokonca traja), jeden v Ríme, druhý v Avignone, každý so svojimi kardinálmi (aj so svojimi svätými). Celá Cirkev bude rozdelená na dva tábory, aj rehoľné rády. Tento cirkevný rozkol sa stane v posledných dvoch rokoch Kataríninho života jej skutočným mučeníctvom.

Túto stránku dejín musíme interpretovať vo svetle Evanjelia, v Ježišovom svetle. Kým XIII. storočie je príznačné klímou Premenenia, XIV. storočie je skôr charakteristické klímou Ježišovho Utrpenia. XIII. storočie je najsvetlejším v stredoveku: gotické umenie je umením svetla, Kristovho svetla, ktoré svätí tejto epochy vyžarujú na Boží ľud, do teologického myslenia i do politiky. Spomeňme si na svätého Františka a Dominika, na ich synov, ktorí sa volajú Bonaventúra a Tomáš Akvinský, ale aj na nanajvýš kresťanského kráľa, francúzskeho svätého Ľudovíta, ktorý patrilo do tretieho františkánskeho rádu. Klíma XIV. storočia (ale aj XV.) sa hlboko odlišuje: je to obdobie temnoty a tmy, ako v Ježišovom živote. Je to obdobie veľkých utrpení: veľký mor, vojny, obdobie krízy Cirkvi, kultúry, teologického myslenia (nominalizmus). V tomto kontexte utrpenia nachádzame to, čo bolo prítomné v Ježišovom utrpení: slabosť a hriech jeho učeníkov, zvlášť apoštolov, pretože Judáš zradil, všetci utiekli, sám Peter ho tri razy zaprel. Iba sväté ženy zostali pri Ukrižovanom: Mária, jeho Matka, Mária Magdaléna a ďalšie. Toto všetko sa ukázalo v Kataríniných časoch: keď sa nástupcovia apoštolov ukazujú takí slabí, takí nedokonalí, malá skupina svätých žien zostáva úplne verná ukrižovanému Ježišovi. Ako v prípade Ježišovho utrpenia, aj teraz sa v tomto okamihu utrpenia Cirkvi v popredí nachádzajú sväté ženy. V súvislosti s nimi sa správne hovorilo o „ženskom profetizme na konci stredoveku“. Stačí spomenúť niektoré mená: svätá Brigita Švédska, zomrela v Ríme v roku 1373; naša svätá Katarína, zomrela v Ríme v roku 1380; svätá Jana z Arku, zomrela v Rouen v roku 1431¹; svätá Františka Rímska, zomrela v Ríme v roku 1440. Všetky tieto sväté mali hlboký mystický život, sú to kontemplatívne osoby, ale bez toho, aby žili v klauzúre. Sú ponorené do sveta, do cirkevných i politických problémov svojej doby. Sú do hĺbky zjednotené s Ježišom Kristom, sú blízke všetkým ľuďom s nezvyčajnou slobodou slova a činu. Brigita a Františka sú manželkami a matkami, kým Katarína a Jana sú zasvätenými pannami. Treba pripomenúť, že Katarína nie je rehoľníčkou, ale ako dominikánska terciárka je

¹ IV. kapitola mojej knihy: *Connaître l'Amour du Christ qui surpasse toute connaissance. la théologie des saints*, je venovaná svätej Jane z Arku. V taliančine som pripravil zhmutie pod názvom *Santa Giovanna d'Arco (1412-1431): Preghiera, Liberazione, Pace* (in *Sul Monte la Pace*, Rím, 1990, ed. Teresianum).

skôr zasväteným laikom. Tieto ženy riadia mužov, aj tých najväčších mužov v Cirkvi i vo svete, s rovnako pevným a hlboko materským postojom. Opravdivo sa delia o Máriino materstvo pod krížom. Ako Katarína podopiera pápeža Gregora XI., tak Jana podopiera svojho kráľa Karla VII. Sú to najsilnejšie a najdovážnejšie ženy, ktoré podopierajú najslabších mužov. A to bude vlastným Kataríniným postojom voči kňazom: dobrá lekcia pokory pre nás, aby sme neupadli do klerikalizmu!

V tomto bode treba povedať pár slov o Kataríninej teológii. Veľkým paradoxom je, že táto žena, Učiteľka Cirkvi, bola nevzdelaná analfabetka. Vedela čítať len veľmi málo, ešte menej písať, ale vedela úžasne rozprávať. A tak všetky Katarínine spisy, teda *Modlitby*, *Dialóg* a *Listy*², sú slová svätej, ktoré napísali jej učenici. Jej teológia je vo svojej podstate ústnou teológiou, nesmierne vtelená, konkrétna, teológia, ktorá nepoužíva pojmy a idey, ale symboly a obrazy. Kým ďalší veľký dominikánsky Učiteľ, Tomáš Akvinský, predstavuje špekulatívnu teológiu, Katarína predstavuje symbolickú teológiu. Tu vidno vzájomnú komplementaritu, dopĺňanie sa Tomášovej mužskej a Kataríninej ženskej teológie. Jej teológia je vskutku typicky ženskou teológiou, s ustavičným odvolávaním sa na Vtelenie, na Ježišovo Telo a Krv. Ako žena sa Katarína v hĺbke približuje k Panne Márii, ktorá mala celostné poznanie Krista, celou jej bytosťou, telom i dušou, tak, že žila v dokonalom spoločenstve s Ježišovým Telom a Krvou. Mária dala Slovu svoje telo a svoju krv pôsobením Ducha Svätého. Jej hlboký postoj spočíva v „prijímaní všetkého v jej srdci“ (*syballousa*, Lk 2, 19). Je dokonalým príkladom tejto veľmi vtelenej, ženskej symbolickej teológie. Ako žena Katarína zdieľa s Máriou rovnakú hlbokú kristologickú vnútornosť, tento privilegovaný a dôverný vzťah s Ježišovým Telom a Krvou, ktorý je panenským spoločenstvom.

V skutočnosti je ustavičné odvolávanie sa na Ježišovo Telo a Krv vlastne dušou celej Kataríninej teológie. A toto je veľmi hlboké, pretože „v ňom prebýva telesne všetka plnosť Božstva“ (Kol 2, 9). V Ježišovi sa Boh vyjadruje a odovzdáva sa telesne.

A tak sa podľa našej svätej Ježiš zjavuje naozaj ako cesta, pravda a život vo svojom ukrižovanom a vzkriesenom tele. Katarína ho kontempluje od nôh až po hlavu, stúpajúc postupne od nôh pribitých na kríži po otvorený bok, kde sa rodí Cirkev v krvi a vode, a napokon až po jeho ústa, ktoré vypili všetku horkosť kalicha utrpenia a ktoré dýchajú Ducha Svätého a dávajú pokoj vo Vzkriesení. Pre Katarínu sú nohy, bok a ústa tri schody schodišťa alebo mosta, ktorým je Kristovo telo – cesta³. Sú to aj tri kapitoly knihy, ktorým je to isté Kristovo telo – Pravda⁴. Kristus život sa zjavuje v tajomstve jeho otvoreného boku, vo vykupujúcej krvi a živej vode Ducha Svätého.

² Urobiť poznámku na slovenské a české vydania.

³ *Porov.* Dialóg 26; Listy 34, 74, 75, 120.

⁴ *Porov.* Listy 309, 318.

Tento telesný kristocentrizmus je teda kľúčom k celej Kataríninej teológii a zvlášť k jej učeniu o kňazstve, v súvislosti s eucharistickým tajomstvom, pravým slnkom putujúcej Cirkvi. Teraz sa pokúsime zamyslieť nad niektorými podstatnými aspektmi tohto učenia najprv v Dialógu a potom v Listoch tejto svätej. Moje vysvetľovanie sa bude odvíjať v dvoch častiach: 1/ Kňazstvo a kňazi v Kataríninom Dialógu, 2/ Katarínine Listy kňazom.

1/ Kňazstvo a kňazi v Kataríninom Dialógu

V Kataríninom Dialógu je možné nájsť veľmi silné učenie o kňazstve a kňazoch. Zmýšľanie svätej je veľmi blízke mysleniu sv. Františka (viď moju prvú prednášku), celé postavené na eucharistickom tajomstve, s rovnakým tvrdením o vysokej dôstojnosti kňazstva, s rovnakou požiadavkou svätosti a aj s rovnakým vedomím nehodnosti mnohých kňazov. Je možné u oboch nájsť aj rovnakú lásku k všetkým s veľmi veľkým nasadením hlavne v modlitbe za ich posvätenie.

Jednou z ústredných tém *Dialógu* je práve „*Reforma svätej Cirkvi*“. Je to vlastne predmet „druhej žiadosti“ v prvej kapitole. Ide o túto hlbokú a naliehavú „*Reformatio in capite et in membris*“, ktorú žiadali svätí tohto pohnutého obdobia. V prvom rade reforma „in capite“, pretože hierarchia Cirkvi potrebuje najviac reformu, a to na najvyššej úrovni, ako to ukáže veľká západná schizma, ktorá vypukne v roku 1378, dva roky pred Kataríninou smrťou. Najviac sú za to zodpovední kardináli, ale aj pápeži tohto obdobia.

Ale táto hlboká potreba reformy sa týka aj celého kléru, svetského i rehoľného, a aj teológov.

Tu si treba všimnúť, že v Kataríninom slovníku „výraz *Mystické Telo* označuje kňazov a biskupov“, kým výraz *všeobecné Telo* znamená všetok Boží ľud⁵. Vidíme to napríklad, keď hovorí: „Pán môj, obráť oko tvojho milosrdenstva na tvoj ľud a na Tajomné Telo svätej Cirkvi.“ (D 13) A tak reforma, ktorú Boh sľubuje Kataríne, sa týka hlavne kléru, v súvislosti s eucharistickým tajomstvom, ktoré zostáva stále rovnaké v absolútnej svätosti. Tak to hovorí Boh sám, podľa literárneho druhu *Dialógu*:

„Ešte ti hovorím, že tak ako sa teraz ešte viac rozmnoží trápenie v tajomnom tele svätej Cirkvi, o to viac bude oplývať sladkosťou a útechou. A toto bude jeho sladkosť: reforma svätých a dobrých pastierov, ktorí sú kvetmi slávy, teda tí, čo vzdávajú slávu a chválu môjmu menu a dávajú mi vôňu čností postavených na pravde. A toto je reforma voňavých kvetov mojich služobníkov a pastierov. Niežeby ovocie tejto Nevesty potrebovalo túto reformu, pretože sa neumenšuje ani sa nekazí kvôli chybám vysluhovačom. Áno, raduj sa, ty i otec tvojej duše, a ďalší moji

⁵ *Dialogo*, a cura di G. Cavallini, c. 14, n. 1, p. 38.

služobníci, v horkosti, že ja, večná Pravda, som vám prisľúbil občerstvenie, a po horkosti vám dám útechu s veľkou podporou v reforme svätej Cirkvi.“ (D 12)

Mystické telo svätej Cirkvi, znamenitosť kňazskej služby

Neskôr sa táto téma zvlášť rozvíja v dlhej časti Dialógu, ktorú Giuliana Cavallini nazvala: *Mystické telo svätej Cirkvi, znamenitosť kňazskej služby*.

Podľa Kataríny je celé tajomstvo Cirkvi osvetľované Eucharistiou, ktorá je akoby slnkom. A tak Giuliana Cavallini hovorí správne o *Eucharistickom Slnku*.

Na začiatku tejto časti, kapitola 110 potvrdzuje veľmi vyrovnaným spôsobom dôstojnosť všetkých ľudí kvôli tajomstvu Vtelenia a špeciálnu dôstojnosť kňazov kvôli tajomstvu Eucharistie, nakoľko ide o vysluhovateľov tohto slnka. V Kataríninej maximálne vtelenej teológii je Ježišovo telo stále v centre, pretože „v ňom prebýva telesne všetka plnosť Božstva“ (Kol 2, 9). A Božstvo nie je nič iné ako láska, lebo „Boh je láska“ (1 Jn 4, 8) Podľa našej svätej je poslednou skutočnosťou vždy láska. Všetky Božie skutky sú láska, a zvlášť všetko to, čo sa týka človeka. A tak v tej istej kapitole Boh hovorí:

„Vašou hmotou je láska, pretože som vás stvoril pre lásku; avšak nemôžete žiť bez lásky... vaša duša, ktorú som stvoril, je tak zameraná na lásku, že bez nej nemôže žiť; dokonca aj jej strava je láska.“ (D 110)

A skutočne, nekonečná Láska sa stáva pokrmom človeka v Eucharistii. Tak vychádzajúc z tohto Slnka Katarína hovorí o najvyššej dôstojnosti kňazov, ktorí sú jeho vysluhovateľmi. V tomto zmysle v 113. kapitole svätá počúva Boha, ktorý hovorí o tejto dôstojnosti kňazov, vyššej ako je dôstojnosť anjelov, čo nesie so sebou zvláštnu požiadavku svätosti:

„Oni sú mojimi pomazanými a nazývam ich „moji Kristovia“, pretože som ich urobil tými, ktorí mňa vysluhujú vám, a urobil som ich voňavými kvetmi v tajomnom tele Cirkvi. Túto dôstojnosť nemajú anjeli, ale som ju dal človeku, tým, ktorých som si vybral za mojich služobníkov, a ich som postavil ako anjelov. A oni majú byť pozemskými anjelmi v tomto živote, ale majú aj byť ako anjeli.“ (D 113)

V súvislosti s Ježišovým telom Katarína nástojí zvlášť na kňazskej svätosti, ktorá sa prejavuje ako *láska* a *čistota*:

„V každej duši vyžadujem čistotu a lásku, aby milovala mňa a blížneho, aby blížnemu zaobstarávala to, čo môže, aby mu vysluhovala modlitbu a aby zotrvala v stave lásky⁶, ako som ti už na inom mieste o tom hovoril. Ale oveľa viac

⁶ Používa výraz “nella dilezione della carita”. Myslí tým zotrvávanie v božskej čnosti lásky, čo znamená zotrvávanie v posväcujúcej milosti, ktorá nie je ničím iným ako stvoreným darom lásky v srdci človeka. Budúca blahoslavená Salkaházi Sára správne hovorí o “posväcujúcej láske”. Slovo “carita” znamená lásku v tomto zmysle slova – Kristova láska rozliata v srdci človeka ako posväcujúca milosť. (pozn. prekl.)

vyžadujem čistotu u mojich služobníkov a lásku ku mne a k blížnemu, aby mu vysluhovali telo a krv môjho jednorodeného Syna s ohňom lásky a hladu po spáse duší, na chválu a slávu môjho mena. Áno, tak ako títo služobníci dbajú o to, aby bol hodnotný kalich, v ktorom sa koná táto obeta, tak ja vyžadujem, aby bolo hodnotné a čisté ich srdce, duša a myseľ. A chcem, aby sa telo ako nástroj duše zachovalo v dokonalej čistote.“ (D 113)

Dobří a zlí služobníci: nádej reformy

Ale Katarína veľmi dobre vie, ako v skutočnosti nie všetci kňazi zodpovedajú týmto požiadavkám a tak nachádzame v *Dialógu* dlhú reč o dobrých a zlých služobníkoch. Akokoľvek podľa nej, ako aj podľa svätého Františka, máme milovať všetkých kvôli sviatosti Eucharistie, pre ktorú boli vysvätení:

„Hovoril som ti, predrahá dcérka, niečo o tom, ako si treba ctíť mojich pomazaných napriek ich chybám, pretože úcta sa im nemá preukazovať pre nich samých, ale kvôli autorite, ktorú som im dal. Ale keďže kvôli ich chybám sa tajomstvo sviatosti neumenšuje ani netrhá, neslobodno zanedbávať úctu k nim: nie pre nich samých, ako som povedal, ale kvôli pokladu krvi.“ (D 118)

Podľa našej svätej sú svätí kňazi jednou z najkrajších vecí v Cirkvi. Služobníci eucharistického slnka sa tiež stali slnkami:

„Povedal som ti, že títo dokonali sa nachádzali v podmienkach slnka, teda osvecovali a roznecovali v stave lásky ich blížneho. A týmto teplom prinášali ovocie, a dávali kľičť čnostiam v im zverených dušiach. Predstavil som ti ich ako anjelov a taká je pravda: dal som vám ich ako stráž, aby vás strážili a vzbudzovali vo vašich srdciach dobré vnuknutia⁷ svätými modlitbami a učením so zrkadlom života, aby vám vysluhovali sväté sviatosti, tak ako anjel, ktorý vám slúži a vás stráži a vzbudzuje vo vás sväté vnuknutia. A tak, okrem hodnosti, do ktorej som ich postavil, a čností, ktorými som ich ozdobil, ako som ti už o nich hovoril a akými oni všetci majú byť, vidíš aj to, nakoľko ich hodno milovať. A máte mať vo veľkej úcte tých, ktorí sú mojimi milovanými synmi a slnkom daným do mystického tela Cirkvi kvôli ich čnostiam. Určite je každý čnostný človek hodný lásky, ale o to viac oni pre službu, ktorú som im dal do rúk. Kvôli moci a dôstojnosti sviatosti ich máte milovať.“ (D 120)

Hneď vzápätí hovorí Katarína o kňazoch hriešnikoch. Je to veľmi silná a dojímavá reč, pretože je celá oduševnená vierou a láskou. Aj týchto si vždy treba ctíť kvôli sviatosti, ktorej služobníkmi zostávajú a treba sa aj intenzívne modliť za ich obrátenie:

⁷ Používa výraz „spirare spirazioni“, ktorý nesie v sebe význam vnuknutia, inšpirácie, ale zároveň evokuje aj činnosť Ducha Svätého, ktorý v človeku „dýcha láskou“ a vedie ho.

„Nenávidieť máte chyby tých, ktorí žijú v biede. Ale nie tak, že ich budete súdiť, čo ja nechcem, pretože sú to moji „kristovia“. Máte ich milovať a ctíť si ich autoritu, ktorú som im ja dal. Vy viete dobre, že keby vám niekto špinavý a zle oblečený priniesol poklad, z ktorého by ste žili, neznenávideli by ste toho, čo vám ho priniesol už len z lásky k pokladu a k pánovi, ktorý vám ho poslal, napriek tomu, že by bol jeho nositeľ špinavý a otrhaný. Bolo by vám ho ľúto a z lásky k pánovi by ste urobili všetko potrebné, aby sa zbavil špiny a prezliekol. A tak máte robiť ako dlžníci podľa poriadku lásky. A chcem, aby ste tak robili s takýmito mojimi služobníkmi, ktorí nie sú veľmi poriadni, a s nečistotou a oblečení v nerestiach, otrhaní kvôli tomu, že sa vzdialili zo stavu lásky, vám vysluhujú veľké poklady, teda sviatosti svätej Cirkvi. Z týchto sviatostí prijímate život milosti, ak ich prijímate hodni, aj napriek ich nedostatkom, z lásky ku mne, večnému Bohu, ktorý vám ich posielam, a z lásky k životu milosti, ktorý prijímate z veľkého pokladu, keď ma vám vysluhujú, Boha a človeka, teda telo a krv môjho jednorodeného Syna, zjednoteného s mojou božskou prirodzenosťou. Mali by sa vám znepáčiť a znechutiť ich nedostatky, aby ste sa ich usilovali pohnúť láskou a svätou modlitbou prezliecť a slzami umyť ich nečistotu, teda obetovať mi ich so slzami a veľkou túžbou, aby som ich vo svojej добрote prezliekol do šiat lásky.“ (D 120)

Potom nasleduje opis stavu hriešnych kňazov, so všetkým Kataríniným realizmom a slobodou slova. Je to vlastne hrôza, ktorú Katarína predstavuje v podobe pýchy, nespravodlivosti, chamtivosti a nečistoty. Zvlášť tento posledný prejav je zvýraznený v Kataríninom tak veľmi vtelenom pohľade. Jej teológia je v podstate teológiou tela, absolútnej svätosti Kristovho tela a svätosti nášho tela v spoločenstve s ním. Kňaz kvôli jeho vzťahu s Kristovým Telom je povolaný žiť vo veľmi veľkej čistote.

Katarínino učenie dosahuje v tomto svoj vrchol v 126. kapitole, keď Boh karhá kňaza hriešnika a pripomína mu všetko to, čo jeho Syn Ježiš urobil so svojim telom vo svojom utrpení z lásky k nám. Hriešnik robí so svojim telom úplný opak. Z literárneho hľadiska je tento text nádherný. Opakujú sa v ňom antitézny: čo som urobil ja/čo robíš ty:

„O drahá dcérka, telo pozdvihnuté nad všetky anjelské chóry vďaka zjednoteniu mojej božskej prirodzenosti s vašou ľudskou prirodzenosťou, dávajú títo do takej biedy... Tvojmu telu a telu celého ľudského pokolenia bola vzatá rana, ktorú Adam spôsobil svojím hriechom, na presvätom kríži telom pokrytým ranami môjho Syna. Ó úbohý! On ťa poctil a ty ho haníš! On ti uzdravil svojou krvou rany, ba čo viac, ty si sa stal jej služobníkom a ty ho mlátiš svojimi oplzlými a hanebnými hriechmi! Dobrý pastier umyl svoje ovečky vo svojej krvi a ty špiníš tie, ktoré sú čisté... Všetky údy svojho tela si vystrel, aby si ich úboho použil a robíš opak toho všetkého, čo urobila moja Pravda. Ja som podstúpil, aby mu boli zaviazané oči, aby si ty bol osvietený a ty tvojimi chlipnými očami strieľaš otrávené šípy do tvojej duše a do srdca tých, do ktorých si s toľkou úbohosťou zahľadený. Ja som podstúpil, aby bol napojený žľčou a octom, a ty, ako nezriadené zviera, sa kŕmiš vyberanými jedlami

a robíš si z brucha svojho boha. Na tvojom jazyku sú hanebné a prázdne slová. Pritom by si tým jazykom mal povzbudzovať svojho bližneho a ohlasovať moje slovo a recitovať oficium svojím srdcom i jazykom... Ja som podstúpil, že mu boli zviazané ruky, aby rozviazal teba a celé ľudské pokolenie z pút viny, a tvoje ruky sú pomazané a posvätené na vysluhovanie Najsvätejšej Sviatosti, a ty tvoje ruky oškľivo používaš na žalostné dotyky... Ja som dovolil, aby mu boli pribité nohy, a tak som ti pripravil schody jeho tela a otvorený bok, aby si videl tajomstvo srdca. Ja som vám ho dal ako otvorenú pokladnicu, aby ste tam mohli vidieť a zakúšať nevýslovnú lásku, ktorú mám k vám, a aby ste tam našli a videli moju božskú prirodzenosť zjednotenú s vašou ľudskou prirodzenosťou: tam vidíš, že krv, ktorej si služobníkom, som vám dal ako kúpeľ, v ktorom sa zmývajú vaše neprávosti. A ty si zo svojho srdca urobil diablov chrám. A tvoja citová náklonnosť, ktorá je naznačená nohami, nemá ani neponúka nič iné len smrad a hanbu. Nohy tvojich citových náklonností vedú tvoju dušu len na diablove miesta. Áno, celým svojím telom biješ telo môjho Syna a robíš opak toho, čo on urobil a toho, čo ty a všetky stvorenia máte robiť.“ (D 126)

Katarína použije rovnakú reč, rovnakú dojímavú kontempláciu Ukrižovaného Krista vo vzťahu k hriechu pýchy:

„On má naklonenú hlavu, aby ťa spasil, korunu na hlave, aby ťa ozdobil, rozťahnuté ruky, aby ťa objal, pribité nohy, aby stál pri tebe. A ty, úbohý človeče, ktorý si sa stal služobníkom tejto veľkodušnosti a pokory, by si mal objasť kríž. A ty od neho utekáš a objímaš ničomné a nečisté stvorenia. Ty by si mal stáť pevný a neoblomný a nasledovať učenie mojej Pravdy, pevne naraziť svoju myseľ a srdce do neho, a ty lietaš ako lístok vo vetre, a všetko je pre teba vetrom do plachiet.“ (D 128)

Celý tento Katarínin preslov o hriechoch kňazov má v podstate prorocký charakter: je pozvaním k obráteniu, k modlitbe. Úmyslom nie je nikdy súdiť, kritizovať, pohoršiť, ale priniesť liek na tak bolestné skutočnosti pre Cirkev. Tak ako u prorokov, výčitky sú sprevádzané príslubom spásy. Tu je príslub reformy Cirkvi, ktorú spôsobí Pánovo Milosrdenstvo:

„Toto všetko som ti povedal, aby som ti dal dôvod k plaču a horkosti nad ich slepotou, teda dal som ti vidieť ich v stave zatratenia. Ale povedal som ti to aj preto, aby si lepšie spoznala moje milosrdenstvo a v tomto milosrdenstve získaš dôveru a veľmi veľkú istotu. Odovzdáš týchto služobníkov Cirkvi a všetko, čo je vo svete, mne, a budeš odo mňa žiadať pre nich milosrdenstvo. A čím viac mi budeš za nich ponúkať svoje bolestné a láskyplné túžby, tým väčšiu lásku mi prejavíš. Ty a ani iní moji služobníci nemôžte prejavovať svoju užitočnosť inak ako práve cez nich. A ja sa nechám pohnúť túžbou, slzami a modlitbami mojich služobníkov a prejavím milosrdenstvo svojej Neveste a zreformujem ju tým, že jej dám dobrých a svätých pastierov. Keď ju zreformujem dobrými pastiermi, napravia sa nutne aj ich podriadení.“ (D 129)

II/ Katarínine listy kňazom

Zbierka listov, ktorá je najširšou časťou diel sv. Kataríny, nám odhaľuje úplnú otvorenosť jej srdca pre celú Cirkev a celého ľudstva jej doby. Zachovalo sa 381 listov, ktoré svätá nadiktovala a ktoré boli adresované najrozličnejším kategóriám ľudí: mužom a ženám, kléru i laikom, veľkým i malým, Talianom i cudzincom, vzdelaným i nevzdelaným, spravodlivým i hriešnikom... Medzi adresátmi listov sú aj mnohí kňazi: pápeži tej doby, kardináli a biskupi, a mnohí svetskí i rehoľní kňazi. *Zbierka listov* ich všetkých predstavuje v rámci Božieho ľudu.

V Kataríniných listoch najviac zapôsobí jej podivuhodné *cirkevné materstvo*, prežívané v dôvernom zjednotení s Máriou pod Ježišovým krížom. Všetky jej listy de facto začínajú rovnakými slovami: „V mene ukrižovaného Ježiša Krista a sladkej Márie“. Katarína naozaj zdieľa Máriinu materskú lásku k všetkým ľuďom, za ktorých zomrel Kristus, s vášnivou túžbou po ich spáse. Možno tiež povedať, že svätá neúnavne opakuje všetkým Máriine slová v Káne: „Urobte všetko to, čo vám Ježiš povie.“ Ako matka vie Katarína každému prispôbiť rovnaké evanjeliové požiadavky. Ale táto materská láska, ktorá objíma naozaj všetkých, sa prejavuje zvlášť u jej učeníkov, členov tejto mimoriadnej Kataríninej „rodiny“, ktorá nachádza svoju jednotu práve v odvolaní sa na „mamu“, ako ju všetci volali⁸. A zvláštnym spôsobom je Katarína mamou kňazov. Jej listy učeníkom kňazom ju odhaľujú ako podivuhodnú formátorku a vychovávateľku ich srdca v láske k Ježišovi. A tak je svätá Katarína svetlým príkladom *ženy formátorky kléru*. Toto je veľmi chýlostivá, ale veľmi krásna a aktuálna téma, ktorú predstavil kardinál Decourtray, Lyonský arcibiskup, na Synode o formácii kňazov. Všetky podobné témy treba vždy vidieť v najvyššom svetle, vo svetle svätých⁹. Teraz si všimneme niektoré Katarínine listy adresované jej učeníkom kňazom.

„*Drahý otec a brat a syn v Ježišovi Kristovi*“

Kľúč k všetkému sa nachádza v typickom Kataríninom vyjadrení; keď píše jednému svojmu učeníkovi kňazovi nazýva ho: „*najdrahší otec a brat a syn v Kristovi Ježišovi*“ (L 225) Ide tu naozaj o najhlbší vzťah svätej ku kňazovi, ktorý sa prejavuje prostredníctvom troch titulov: otec, brat a syn. Vzhľadom k nemu je Katarína zároveň dcérou, sestrou a matkou. Ide teda o vzťah veľmi bohatý, hutný a prežívaný celkom v stave lásky ako lásky k blížnemu. Je to zároveň paradoxný vzťah v spôsobe, akým tvorí syntézu všetkých týchto aspektov otcovstva a materstva, synovstva a bratstva. To, čo je zjavne nemožné na prirodzenej úrovni ľudskej lásky, sa stáva skutočnosťou na nadprirodzenej úrovni panenskej lásky k Ježišovi. Ľudsky

⁸ Tak to tvrdí bl. Rajmund z Capuy: "My všetci sme pannu volali Mama, pretože ona pre nás naozaj bola mamou, ktorá nás bez plaču a starosti rodila deň po dni z lona mysle až po dosiahnutie Kristovho vzoru a živila nás vytrvalo chlebom zdravého a užitočného učenia." (*Legenda Maior*, n° 301, nella trad. italiana di G. Tinagli, ed. Cantagalli, Siena, 1988).

⁹ Tak aj napríklad Otcovia Cirkvi nám dávajú najkrajší príklad pravej inkulturácie. A rovnako svätá Jana z Arku nám dáva príklad plne evanjeliovej teológie oslobodenia.

totiž v rodine je pre jednu a tú istú osobu iná osoba otcom, iná bratom a iná synom. Ale v Kataríninej duchovnej rodine je to jedna a tá istá osoba, osoba kňaza, ktorý je zároveň jej otcom, bratom i synom.

Pre lepšie pochopenie tohto paradoxu kresťanskej lásky, ktorá tvorí syntézu všetkých rozmerov lásky, treba spomenúť *list sv. Františka všetkým veriacim*, citovaný na konci mojej prvej prednášky. Pre Františka sú všetci veriaci, ktorí žijú v láske „synmi nebeského Otca“ a zároveň „sú ženíochmi (nevestami), bratmi a matkami nášho Pána Ježiša Krista“. A tak sa Ježiš pre veriaceho, ktorý ho miluje a miluje blížneho, stáva zároveň Ženíochom, Bratom a Synom. Svätá Klára dávala tomuto vyjadreniu novú intenzitu, keď ho prebrala v ženskom rode v perspektíve zasväteného panenstva. Sv. Anežke Pražskej napísala: „*ste nevesta a matka a sestra môjho Pána Ježiša Krista*“¹⁰. Tu znovu nachádzame paradox panenskej lásky k Ježišovi, ktorý je naozaj Ženíochom, Synom a Bratom jednej a tej istej jemu zasvätenej osoby. A keď dáme dohromady vyjadrenia sv. Kataríny a sv. Kláry, objavíme podivuhodné bohatstvo kresťanskej lásky ako jedinej lásky k Pánovi a k blížnemu, lásky, ktorá zaujme skutočne celé ľudské srdce, vo všetkých jeho rozmeroch a rozozvučí všetky jeho najhlbšie „struny“: *struny lásky nevesty a ženíochu, synovskej a dcérskej lásky, otcovskej a materinskej lásky, a bratskej i sesterskej lásky*. Veď v každej žene je srdce nevesty, matky, dcéry a sestry, tak ako aj v mužovi je srdce ženíochu, otca, syna a brata. Nesmieme nikdy zabúdať na tieto rozmery, tieto „struny“ ľudského srdca, stvoreného na obraz a podobu Boha Lásky, stvoreného na to, aby milovalo a bolo milované. Iste, toto všetko bolo zranené hriechom, ale nikdy to nebolo úplne zničené. Kresťanská láska prichádza očistiť a uzdraviť naše srdce, obnoviť tieto hlboké „struny“, ktoré potrebujú byť znovu „naladené“, aby dávali správny zvuk. Kňazský celibát nie je teda potlačenie, ani zmrzačenie srdca, ani strach milovať, ale naopak je to cesta kresťanskej lásky, ktorá umožňuje milovať z celého srdca Pána a blížneho. Kňaz je povolaný milovať takto, z celým srdcom ženíochu, otca, syna a brata, bez odmietnutia alebo potlačenia ktorejkoľvek z týchto „strún“. Toto všetko Katarína učí kňazov ako matka, ako vychovávateľka ich srdca.

Aby sme lepšie pochopili jej učenie, treba ešte spomenúť niektoré základné vlastnosti týchto „strún“ srdca. Predovšetkým struna lásky ženíochu a nevesty je tá časť srdca, ktorá sa dáva iba jednej jedinej osobe, osobe ženíochu (nevesty), a ktorá sa nemôže deliť; inak by to bola nevera a cudzoložstvo. U zasvätenej osoby v celibáte ide o výlučnú lásku k Pánovi, ktorý sám seba nazýva „Ženíochom“. Katarína hojne používa túto terminológiu sponzalít (sponsus/sponsa – lat. ženíoch/nevesta) v súvislosti s Cirkvou - nevestou Kristovou, v súvislosti so zasvätenou ženou a v súvislosti so sebou samou ako Kristovou nevestou, ale aj v súvislosti s kňazom, ktorý podľa jej vyjadrenia má byť „ženíochom Pravdy“, teda Krista - Pravdy. Na rozdiel od tejto „struny“ ženíochu a nevesty, ktorá označuje časť výlučne vyhradenú pre Pána, ostatné „struny“, struny otcovskej a materskej, synovskej a dcérskej sa

¹⁰ *List I* (FF 2863).

týkajú nerozdeliteľne Pána i blížneho. A tak Katarína konkrétne pozýva kňaza k tomu, aby bol naozaj otcom, bratom i synom, kým sama ho miluje s celým svojím srdcom dcéry, sestry a matky.

Prvým pomenovaním, ktoré Katarína používa, je *Otec*. Vysvetľuje ho často týmto vyjadrením: „najdrahší otec s úcty k tejto presladkej sviatosti“ (L 146). Kňaz je otcom kvôli jeho privilegovanému vzťahu k Eucharistii, založenému na sviatostnej vysviacke. Tak Katarína miluje ako dcéra všetkých kňazov, vo veľkom prúde jej dcérskej lásky k Otcovi, k Márii, k Cirkvi. V Cirkvi sa dcérska láska svätej prejavuje privilegovaným spôsobom k pápežovi, ktorého nazýva „môj sladký ocko“ (Babbo mio dolce). Tu sa nachádza všetka neha a cit, ktoré sa nachádzajú v Ježišovom slove: „Abba“. Táto dcérska láska sa prejavuje najmä v poslušnosti, v tejto Ježišovej láskyplnej poslušnosti k Otcovi.

Mama kňazov

Ale toto pomenovanie kňaza – otec – Katarína ihneď dopĺňa dvomi ďalšími: brat a syn. A toto je nevyhnutné, aby sme sa vyhli každému druhu klerikálneho paternalizmu (jednému z najväčších pokušení pre kňazov, pomýlenému spôsobu potvrdzovania vlastnej identity). Pomenovanie brat vyjadruje základnú rovnosť medzi všetkými pokrstenými v Cirkvi, a aj všetkých ľudí, pretože každý je bratom, pre ktorého zomrel Kristus. Kňaz zostáva vždy bratom. Súc naozaj otcom, zostáva aj bratom. Vzhľadom k nemu Katarína nie je len poslušnou dcérou, ale aj sestrou, a ešte hlbšie aj matkou, ktorá sa odvažuje nazývať ho „syn môj“. A toto je určite najoriginálnejší, najsilnejší a najaktuálnejší aspekt učenia tejto našej svätej. Katarína pripomína kňazovi, že jeho kňazská vysviacka ho urobila naozaj otcom, ale aj to, že zostáva zároveň synom, a to malým synčekom, ktorý ešte musí duchovne rásť až kým nedosiahne dospelý vek, a tým je dokonalosť, svätosť. Pri tomto raste kňaz potrebuje lásku Matky, Mamy. Katarína sa stále odvoláva na materstvo Márie, Matky Cirkvi: hovorí o ňom často a hlavne ho zdieľa a prejavuje svojím vlastným duchovným materstvom. Táto žena, ktorá je Učiteľkou Cirkvi nám ponúka podivuhodnú teológiu materstva, ktorú by bolo treba študovať do hĺbky, aby sme lepšie pochopili povolanie ženy v Cirkvi, a zvlášť jej špecifický príspevok pri formácii kňazov.

V Kataríniných listoch adresovaných kňazom je zvlášť odkaz na Máriu, na jej materstvo. Toto je zvlášť zrejmé, keď píše jej najbližšiemu kňazovi, blahoslavenému Rajmundovi z Capuy, svojmu duchovnému otcovi. Nazýva ho totiž takto: „najdrahší otec a syn v Kristovi Ježišovi daný od tej sladkej Márie“ (L 226). Práve od Márie, v jej materstve, svätá dostala Rajmunda ako Otca, a ešte viac ako syna. On sám, ako všetci ostatní jej učenci, ju volá „Mama“.

Inému synovi kňazovi, dominikánovi Bartolomejovi, svätá hovorí: „ja ako matka vás obetujem a predkladám večnému Bohu Otcovi“ (L 129) Je to vlastne Máriin postoj pri ukrižovanom synovi, ako to Katarína ustavične kontempluje. Je to pravá materská láska, celkom obetujúca, ktorá obetuje syna až po obetu, až na smrť.

Veľa krát v listoch takto svätá opisuje Máriinu materskú lásku pri kríži. Kým ikonografia jej doby videla iba ľudský rozmer a zobrazovala odpadávajúcu Máriu s Jánom, ktorý ju podopiera, Katarína naopak dokonale verná evanjelióvemu textu, kladie dôraz na pravý postoj Márie, ktorá stojí vzpriamená, silná, odvážna a plne prijíma vo viere a láske obeť svojho syna a prekonáva tak hranice ľudskej čisto prirodzenej materskej lásky, ktorá má tendenciu vždy chrániť syna a chcieť jeho život stoj čo stoj. V tomto všetkom je Máriine materstvo v plnej harmónii s Božím otcovstvom, ktorý „neušetřil vlastného Syna, ale ho vydal za nás“ (Rim 8, 32). Tak ako Abrahám Mária neušetří svojho jediného syna, ale ho prinesie na obeť¹¹.

A tak podľa Kataríny „tá presladká a predrahá Matka... vedome stráca Synovu lásku; a tak sa snaží nie o to, čo by urobila ako matka, teda, aby bol uchránený pred krížom, ale sa chce stať rebríkom a chce, aby zomrel“ (L 30). Toto je pravý evanjelióv portrét Márie pod krížom, vzpriamenej a takej silnej, že urobí zo svojho materského tela rebrík, aby pomohla svojmu synovi vystúpiť na kríž, keby to bolo potrebné.

Svätá hovorí to isté, keď píše kňazovi Robertovi z Neapola: „Mária... nemohla túžiť po inom ako po Božej cti a spáse stvorenia. Ale ako hovoria Učítelia, keď odhaľujú bezhraničnú Máriinu lásku, že by sa sama stala rebríkom, aby položila svojho syna na kríž, keby nemal inú možnosť. A to všetko preto, lebo vôľa jej syna zostala v nej. Uvedomujte si, otče, a nikdy to nespustíte zo srdca ani z pamäti ani z vašej duše, že ste boli obetovaný a daný Márii. Proste ju teda, aby vás ona predstavila a darovala presladkému Ježišovi, svoju Synovi: a ona, ako sladká a dobrotivá matka milosrdenstva, vás predstaví.“ (L 342)

Kvôli svojmu sviatostnému zväzku s Kristom vykupiteľom je kňaz totiž zvlášť „darovaný a obetovaný Márii“, aby ho Mária predstavila Ježišovi a obetovala Otcovi prostredníctvom Ježišovho kríža. Máriina materská láska bude vždy pomáhať synovi kňazovi vystupovať na kríž¹².

Katarína ukazuje, ako si Mária zachováva rovnaký postoj k svojim ďalším synom, Ježišovým učeníkom, aj po Turícach. Nechce si ich držať pri sebe, ale prijíma ich odlúčenie, aby sa vydali ohlasovať evanjelium po celom svete. Katarína s hlbokým psychologickým zmyslom dáva príklad ženám s veľmi „vlastníckou“ materskou láskou a zvlášť svojej vlastnej matke (*porov.* listy 117 a 118). Svätá dobre pozná tieto „vlastnícke“ tendencie materinskej lásky, keď ešte nie je úplne očistená a pretvorená kresťanskou láskou; matkinej tendencie vždy chrániť syna, udržať si ho pri sebe. Takáto nezriadená materinská láska bráni rastu syna a robí ho detinským.

¹¹ Ohľadom prorokovania Márie a Abraháma v obeť Syna, *porov.* Sv. Ľudovít-Mária Grignion z Montfortu: *O pravej úcte*, č. 18; *porov.* aj encykliku *Redemptoris Mater*.

¹² Svätí kladú veľký dôraz na tento paradox Máriinej materinskej lásky, ktorá nikdy nešetří svojich najdrahších synov, ale im dáva najväčší poklad, ktorým je Ježišov kríž. *Porov.* napr. Sv. Ľudovít-Mária Grignion z Montfortu: *O pravej úcte*, č. 153-154.

Úplne iná je pravá materinská láska, ktorú svätá zdieľa spolu s Máriou. Najkrajšie svedectvo o nej nachádzame v jej listoch bl. Rajmundovi. Je to láska, ktorá pomáha synovi rásť, až kým sa nestane silným, dospelým mužom, ktorá pomáha kňazovi, aby nasledoval Ježiša až na kríž, bez strachu. V týchto listoch sa Katarína často odvoláva na ukrižovaného Krista a na Máriu, napríklad keď píše: „mám nádej v sladkú Máriu, ktorá splní moju túžbu. Straťte samého seba a hľadajte iba ukrižovaného Krista“ (L 104); a ďalej: „robte tak, aby ste sa vo všetkom utiekali k Márii a objímali kríž“ (L 267). Pravá materinská láska, Máriina láska, pomáha synovi vystúpiť na kríž. A tak ako Mária chcela smrť svojho vlastného syna, tak aj Katarína túži po úplnej obete svojho syna kňaza na Božiu Slávu. A tak táto silná a odvážna žena karhá často svojho syna pre nedostatok odvahy, pre jeho strach zo smrti, jeho tendenciu utiecť pred mučeníctvom. V tomto zmysle mu hovorí:

„píšem vám... v túžbe vidieť vás teraz pozdvihnutého z vašej detinskosti do stavu mužnosti... Môj nepodarený otc, aká blažená by bola vaša duša i moja duša, keby ste vašou krvou zamurovali kameň do Cirkvi z lásky ku Krvi“ (L 333)

Katarína so všetkou svojou materinskou láskou túži iba po svätosti a aj mučeníctve pre svojho syna:

„Lebo vás mám rada a milujem vás neoceniteľne kvôli vašej spáse a s veľkou túžbou túžim vidieť vás v stave dokonalosti. Ale vás prosím mnohými slovami, ale oveľa radšej by som to sama urobila. A všakovako vás napomínam, aby ste sa ustavične vracali k sebe samému. Podujala som sa a podujmem sa na to, aby som na vás uvalila jarmo dokonalých na česť Božiu a aby som vyzvala jeho dobrotu k tomu, žeby vás priviedol do posledného štádia dokonalosti, teda vyliatť krv vo svätej Cirkvi... Nesmiete sa báť. Majte dôveru. Sladká Mária a Pravda budú vždy s vami... Prosím vás, aby ste mi nedali príležitosť k plaču ani k hanbe pred Božou tvárou. Ako ste mužom, keď sľubujete konať dobro a vytrvať na česť Božiu, nebuďte baba, keď príde na lámanie chleba, aby som sa na vás odvolala u Ukrižovaného Krista a Márie“ (L 344)

V tajomstve Cirkvi, Kristovej Nevesty

Ako Máriino tak aj Katarínino materstvo má v podstate cirkevný ráz. Je celé vo vzťahu k formovaniu a rastu Kristovho tela prostredníctvom Ducha Svätého. Ale na vyjadrenie tajomstva Cirkvi používa Katarína hlavne symbol Nevesty. Cirkev je „sladká Kristova Nevesta“. A tak je duchovné materstvo stále nasmerované na formovanie a „reformu“ Cirkvi. Toto je zjavné najmä v listoch bl. Rajmundovi.

V liste 273, ktorý je Kataríniným veľdielom, nachádzame tieto slová:

„Chcem teda, aby ste sa primkli k otvorenému boku Božieho Syna, ktorý je otvoreným pokladom, plným vône, aby sa vám hriech stal voňavým. Tam si sladká nevesta odpočinie na lôžku ohňa a krvi. Tam je viditeľné a zjavné tajomstvo srdca Božieho Syna.“

Nachádzame tu jednu z najväčších tém Kataríninej symbolickej teológie: *Otvorený bok ženícha Ježiša, ako miesto nevesty Cirkvi*. Katarína rozvinula túto klasickú tému patristickej a stredovekej teológie, zakorenenú vo Svätom Písme najpodivuhodnejším spôsobom. Keď evanjelista Ján hovorí o Ježišovom *boku* otvorenom vo chvíli jeho smrti, a ktorý zostáva otvorený aj po jeho zmŕtvychvstaní (Jn 19, 34; 20, 27), používa grécky výraz *pleura*. Je to slovo v ženskom rode, ktoré znamená zároveň rebro i bok. Je to rovnaké slovo, aké používal grécky preklad Septuaginty v prípade stvorenia ženy v 2. kapitole Genezis: Eva stvorená ako nevesta z Adamovho boku, z jeho rebra počas jeho spánku. Tak bezpochyby Ján, keď používa rovnaké slovo, chce hovoriť nielen o Ježišovom boku, ako časti jeho skutočného ľudského tela, ale aj o jeho „rebre“, teda tajomstve Cirkvi, novej Evy, nevesty nového Adama, nanovo stvorenej v jeho otvorenom Boku počas spánku jeho smrti, prostredníctvom výkupnej krvi a živej vody Ducha. Ten istý Boh, ktorý zatvoril Adamov bok po stvorení Evy, nechal naveky otvorený Bok nového Adama, svojho Syna. A urobil to, aby naznačil, že celé ľudstvo, až do konca vekov, je povolane vstúpiť dnu, aby bolo spasené v krvi a vode. A tak hriechne ľudstvo vstupuje do otvoreného Ježišovho boku a stáva sa jeho Cirkvou ako jeho nevesta, teda jeho rebrom, naj dôvernejšou časťou jeho Tela, najbližšou k jeho srdcu.

Najdynamickejšia vlastnosť Kataríninej špirituality spočíva práve v tom: vstúpiť do otvoreného Ježišovho boku a viesť tam všetkých ostatných. Vzhľadom k tomuto je vhodné spomenúť veľmi príznačný krátky dialóg, ktorý rozpráva blahoslavený Rajmund. Jedného dňa, pred sv. prijímaním, keď Katarína hovorila liturgické slová „Pane, nie som hoden, aby si vošiel pod moju strechu“, bolo počuť Ježišove slová, ktorými odpovedal: „A ja som hodný, aby si vošla do mňa.“¹³ Iba Ježiš Spasiteľ totiž je hodný toho, aby dovolil vstúpiť do seba, „chrámu svojho Tela“ (*porov.* Jn 2, 21), cez stále otvorenú bránu svojho boku, hriechnemu ľudstvu, aby ho urobil hodným byť jeho Cirkvou, jeho Nevestou.

V tom istom liste 273 rozpráva Katarína blahoslavenému Rajmundovi dramatickú udalosť smrti Mikuláša Tuldského. Je to jedno z najkrajších vyjadrení jej duchovného materstva. So všetkou nežnosťou svojej materinskej lásky svätá priviedla ku Kristovi tohto mladíka odsúdeného na smrť, zúfalého a vzbúreného proti Bohu i proti ľuďom. Pomohla mu prijať svoju smrť z lásky, ako „svadobný“ okamih. Mimoriadna sila a čistota Kataríninej lásky je zarážajúca. Jej postojom je postoj matky, ktorá zoviera vo svojom náručí svojho trpiaceho zomierajúceho syna („mal svoju hlavu položenú na mojich prsiach“) a to do poslednej chvíle. Keď mu stínajú hlavu, Katarína je tak blízko pri ňom, že prijíma do svojich rúk jeho odťatú hlavu. Ale hneď po tejto hroznej udalosti vidí svätá obdivuhodnú skutočnosť svadby, teda ako táto duša práve oddelená od svojho tela vstupuje do Ježišovho otvoreného boku, ktorý je stále miestom Nevesty Cirkvi, v nebi i na zemi. Pre túto dušu je to okamih večnej svadby. Vstupuje navždy do „božskej sladkosti“. Katarína ju pripodobňuje „neveste, ktorá prichádza ku

¹³ *Legenda Maior*, č. 192.

dverám svojho Ženícha“. Toto úžasné rozprávanie je veľmi bohaté z teologického pohľadu. Ukazuje ako účasť (comunione) na Ježišovom Tele a Krvi pokračuje po smrti, vo videní a nie viac vo viere, bez závoja eucharistických spôsobov. Posledná účasť (comunione) na Ježišovom Tele bude v okamihu vzkriesenia tiel, na konci časov. O tomto hovorí Katarína v *Dialógu*, keď počúva Otcov hlas vydávajúci svedectvo Synovi:

„Povedal som ti o dobre, ktoré bude mať oslávené telo v oslávenom človečenstve môjho jednorodeného Syna, ktoré vám dáva istotu o vašom vzkriesení. Vychádza to najavo v jeho ranách, ktoré zostali čerstvé, zachovali sa jazvy na jeho tele, ktoré pre vás ustavične zvolávajú moje milosrdenstvo, milosrdenstvo najvyššieho a večného Otca. Všetci sa pripodobnia jemu v radosti a veselosti: oko s okom, ruka s rukou, s celým telom sladkého Slova môjho Syna sa všetci pripodobníte.“ (D 41)

Toto oslávené spoločenstvo a účasť (comunione) s Kristom sa udialo už v Márii, a len v nej: ide o dogmu Nanebovzatia.

V ďalšom liste blahoslavenému Rajmundovi (list 219) rozpráva Katarína podobné videnie, ale to sa týka celého ľudstva:

„Hľadiac som videla do boku ukrižovaného Krista vstupovať kresťanský i neveriaci ľud: a ja som prechádzala, cez túžbu a náklonnosť lásky, pomedzi nich. A vchádzala som s nimi do sladkého Ježiša Krista, sprevádzaná mojím otcom svätým Dominikom... so všetkými svojimi deťmi. A vtedy mi dal kríž na krk a olivu do ruky, akoby som si to žiadala. A tak hovoril, aby som niesla od jedného ľudu k druhému. A hovoril mi: „Povedz im: oznamujem vám veľkú radosť. A moja duša sa ešte viac naplňala. Bola ponorená s pravými ochutnávačmi božej esencie cez zjednotenie a náklonnosť lásky. A spokojnosť, ktorú mala moja duša, bola taká veľká, že minulú zničenosť z pohľadu na urážku Boha, už nevidela. Ba čo viac, hovorila som: Šťastná a šťastlivá vina!“

V tomto skvelom texte najširší pohľad na tajomstvo Cirkvi: ide o celé ľudstvo, pre ktoré Ježiš otvoril svoj bok na kríži a volá ho, aby tam vstúpil. „Kresťanský ľud a neveriaci“ označuje všetkých ľudí, ktorých Katarína vidí vstupovať do Ježišovho boku. Zarážajúca je radosť svätej, vášnivá radosť zo spásy všetkých bratov, až po opakovanie slov z veľkonočného chválospevu *Exultet*: „Ó felix culpa!“ Katarínine ekleziálne materstvo spočíva v tom, že vstúpi so všetkými svojimi deťmi do Ježišovho boku, a aj so všetkými ľuďmi jej doby. Vo svojich listoch svätá zvoláva naozaj všetkých žiť tajomstvo Nevesty Cirkvi a vstúpiť do Kristovho boku, ale s rôznymi dôrazmi. Hovorí to najmä zasväteným ženám zdôrazňujúc ich postavenie nevesty, ich privilegovaný spôsob predstavovať symbolicky Ježišovu Nevestu¹⁴, nakoľko sú ženami. Ona sama žije intenzívne toto „privilegium ženskosti v láske k Ježišovi“, z hľadiska sponzality. Ale so svojou veľkou symbolickou citlivosťou dokáže Katarína prispôbiť

¹⁴ Porov. napr. L 81, 112, 163.

túto veľkú tému sponzalite Cirkvi aj mužom, kňazom. Jedno z jej najkrajších vyjadrení nachádzame v *liste 102* blahoslavenému Rajmundovi: „Píšem vám... s túžbou vidieť vás ako ozajstného ženícha Pravdy.“ Je to naozaj leitmotiv celého listu: Rajmund sa má stať „ženíchom Pravdy“, ktorou je Kristus sám – „cesta, pravda a život“. Keď Katarína hovorí k mužovi o sponzalite, teda nazýva ho „ženíchom“, vyjadruje tajomstvo Krista slovom v ženskom rode: Pravda. Chudoba sv. Františka a Múdrosť¹⁵ sv. Ľudovíta Márie z Montfortu majú presne ten istý symbolický význam a umožňujú povedať zasvätenému mužovi, že je „ženíchom“ Chudoby alebo Múdrosť, ktorou je Kristus sám¹⁶. A kňaz je najmä zasväteným mužom: jeho vysviacka ho ponára do tajomstva Nevesty Cirkvi a jeho celibát je toho symbolickým vyjadrením, ako zasvätenie Kristovi v sponzálnom rozmere jeho srdca. V boku Krista ženícha kňaz žije svoju sponzalitu v privilegovanom vzťahu s Krvou, ktorej sa stáva služobníkom vo sviatostiach Eucharistie a Pokánia. A tak v samotnom Kataríninom liste táto téma „ženícha Pravdy“ vyvoláva úžasný „hymnus na Krv“ Krista:

„A tak vám treba poznať Pravdu a chcieť byť ženíchom Pravdy... A vo vás poznať znovustvorenie, ktoré vám bolo dané, teda to, že ste boli znovustvorený milosťou v krvi Baránka a tam sa kúpať, topiť a zabíjať vlastnú vôľu. Inak by ste neboli verným ženíchom Pravdy, ale neverným. Ale ja som povedala, že by som vás rada videla ako ozajstného ženícha Pravdy. Potopte sa teda do krvi Ukrižovaného Krista a okúpte sa v krvi, opíjajte sa krvou, nabažte sa krvi a oblečte sa do krvi. A keby ste sa stali neverným, prekrstite sa v krvi. Keby vám diabol zakalil intelektuálny zrak, umyte si ho krvou. Keby ste upadli do nevd'ačnosti za nepoznané dary, buďte vd'ačný v krvi. Keby ste boli zbabelým pastierom bez palice spravodlivosti, okorenenej rozvážnosťou a milosrdenstvom, získajte ju z krvi. A vid'ťe ju okom rozumu v krvi, rukou lásky ju vytiahnite, a dychtivou túžbou ju zovierajte. V horúčave krvi rozpustite vlašnosť a vo svetle krvi nech ustúpi temnota. A v tomto všetkom buďte ženíchom Pravdy a pravým pastierom a vodcom ovečiek, ktoré vám boli dané do náručia.“

Lekcia pravej lásky

Na záver tejto prednášky by som rád predniesol Katarínino učenie ďalšiemu z jej učeníkov kňazov, bratovi Hieronymovi zo Sieny, od bratov pustovníkov sv. Augustína, v *liste 52*. Je to naozaj lekcija pravej lásky k blížnemu, o spôsobe ako ho milovať v Bohu, s celým srdcom, plne a čisto. S učeníkom kňazom, ktorého ona volá „najdrahší a najmilší otec a syn v Kristovi Ježišovi“, zdieľa svätá svoj spôsob lásky. Tu sú zjavné jej hlboké poznanie ľudského srdca, jej realizmus a aj všetok jemnocit matky, vychovávateľky srdca v Ježišovej láske:

¹⁵ Tu možno spomenúť sv. Konštantína-Cyrila, ktorý si pri ponuke nevesty vyberá namiesto ženy s dobrým pôvodom, Sofiu, múdrosť.

¹⁶ Ale sv. Terézia z Lisieux, nasledujúc sv. Ján z Kríža, vyjadruje ženským rodom sponzalitu muža, kňaza takto: jeho „duša“ je Kristovou nevestou.

„Pretože ja chcem, aby ste boli dokonalý a prinášali ovocie dokonalosti. Nechcem, aby ste milovali nejaké stvorenie, ani vo všeobecnosti ani konkrétne, iba ak v Bohu. Ale pochopte, v akom zmysle to hovorím. Ja totiž viem, že milujete duchovne v Bohu. Ale niekedy buď pre nedostatok obozretnosti alebo preto, že človek má povahu ako vy, ktorá k tomu inklinuje, miluje duchovne, a v láske dostáva potešenie a pôžitok, takže niekedy aj zmyslovosť z neho dostane svoju časť, aj keď vo farbách duchovných. A keby ste mi povedali: „ako môžem spoznať, že tam je takáto nedokonalosť?“, odpoviem vám: Keby ste videli, že tá milovaná osoba by niečo voči vám opomenula, teda že by sa k vám neprihovorila, ako je zvykom, alebo by sa vám zdalo, že miluje iného viac ako vás, keby na vás vtedy upadla nevôľa a určitá polomrzutosť voči nej a zoslabila by sa láska, ktorá tam bola predtým, vedzte s istotou, že táto láska bola ešte nedokonalá. Ako ju urobiť dokonalou? Nepoviem vám o inom spôsobe, drahý syn, ako o tom, o ktorom raz prvá Pravda hovorila jednej služobníčke: „Dcéra moja najdrahšia, nechcem, aby si robila tak, ako človek, čo vyťahuje z prameňa nádobu plnú vody. Vypije ju, ved' ju vytiahol von. A tak zostane prázdna. A ani si toho nevšimne. Ale chcem, aby si naplnila nádobu tvojej duše a stala sa jedným s tým, ktorého miluješ s lásky ku mne, ale nevyťahovala ju zo mňa, prameňa živej vody. Ale drž stvorenie, ktoré miluješ z lásky ku mne tak ako nádobu vo vode. Týmto spôsobom nezostaneš prázdna ani ty, ani ten, koho miluješ, ale budete stále plní božej Milosti a horúceho ohňa lásky. A tak na vás neupadne ani nevôľa ani žiadna mrzutosť. Pretože ten, čo miluje, nepocituje sklúčenosť z toho, že príde odlúčenie od rozhovoru s milovanou osobou, len keď ju vidí v sladkých a reálnych čnostiach, pretože ju miloval len kvôli Bohu a nie pre seba. Ba cíti dokonca určitú svätú nehu v tom, že sa vidí odlúčený od veci, ktorú miluje. A tak toto je pravidlo a spôsob, ktoré chcem, aby ste dodržiavali a stali sa dokonalým. Nepoviem viac. Zostaňte v svätej láske Božej. Sladký Ježiš, Ježiš láska.“ (L 52)